

KENTSEL ALTYAPI İÇİN BİR “YÖNETİM MODELİ”

Dr. Ahmet Hamdi ORHAN
İnş. Yük. Müh.
DİSKİ Dış Finanslı Projeler Genel Koordinatörü
DİSKİ Yönetim Kurulu Üyesi
Dünya Su Kongresi Üyesi
DİYARBAKIR

GİRİŞ

Bu güne kadar kentlerdeki yönetim denince, daha çok Vali, Kaymakam ikilisi ile halkın seçtiği, fakat Vali ve Kaymakamın çok arkasında duran birde Belediye Başkanını biliyoruz.

Bu durum daha ziyade DEMOKRASİ'nin göstermelik olduğu ülkelerde gözlenen bir olaydır. Gelişmiş ve Demokratik kuralların tam işlediği ülkelerde belirleyici olan seçilmiş insanları görüyoruz.

Hizmetlerin günlük hayatın bir parçası haline gelmiş olanlarını, bir başka ifade ile yerel hizmetlerin Yerel - Seçilmiş Kimseler tarafından yapılmasının hem ekonomik ve hem de toplumsal değeri daha da fazla olacağı muhakkaktır.

Kentsel Altyapı halkın çok ihtiyaç duyduğu ancak çoğu zaman hiç görmediği, tanıtımının zor olduğu yatırımlardır. Her şeyin göstermelik ve aldatmaca ya dönük siyasetlerin hakim olduğu bir toplumda, gerçekten kimin yönettiğinin yönetilenlerce çok iyi seçilemediği bir ortamda hayati yatırımlar olan ALTYAPI yatırımlarına tercih koymak kolay olmamaktadır.

Bu itibarla Altyapının da sistemle çok yakın ilişkisi vardır. Yönetim kelimesinin “... üretim

araçlarını bir amaca yönlendirmek için yapılan sevk - idare hareketi” varsayarsak, bu yönlendirmeyi yapacak ilgilinin KİM OLACAĞINA, NASIL BİRİSİ OLACAĞINA ve NASIL SEÇİLECEĞİNE kim - kimlerin karar vermesi kentin asayiş ve ekonomik sorunları gibi teknik altyapı sorunları ile de çok yakın ilgilidir.

ALTYAPI NEYE DENİR

Bir kent arazisinin kullanımı için ortaya konan evrensel - ulusal ve yerel kurallarının belirtilmesi fiziki altyapı için olmasa - olmaz şartına haizdir. Bir başka ifade ile İMAR konusu halledilmemiş bir kentin altyapısını planlamak veya projelendirmenin çok büyük zorlukları vardır. Tüm altyapı elemanları ancak İMAR sorunu halledilmiş bir kentte mümkün olduğu bir çok örnekleriyle mevcuttur. Altyapı kalemlerini ifade edecek olursak bir sıralama yapmadan hepsini önemsemek gerekiyor.

- İmar
- Su
- Kanalizasyon - Arıtma - Yağmur suyu
- Yol - Ulaşım - Haberleşme - Enerji (Elektrik - Gaz)

Bu kalemler kent yaşamının ayrılmaz parçalarıdır. Biz bu kalemler arasında yıllardır uğraş vermiş olduğumuz iki konuda görüşlerimizi ortaya koyacağız;

- Su
- Kanalizasyon

Bu iki konuyu tam anlamıyla çözmüş ülkemizde herhangi bir yerleşim birimi yoktur. Çevre konularıyla çok yakın ilgisi olan su ve kanalizasyon sistemleri, yatırım ve işletme olarak son derece güçlükleri vardır. Zira hem teknik olarak (Hidrolik) ve hem de idari yönden yapılması gereken çok ciddi işler mevcuttur. Su ve Kanal hizmetlerinin iyi yönetilmediği bir yerde hem “ÇEVRE” hem de “SAĞLIK” sorunlarının ciddi boyutlarda olduğunu görüyoruz.

ÇEVRE ANLAYIŞI

Yaşanabilir bir “DÜNYA” konsepti insanoğlunun gündeminde birinci sıraya otur-

muştur. Öyle bir model düşünölmeli ki hem çevre ve hem de kalkınmayı bir arada yürütecek bir "ÇEVRE KORUMALI - KALKINMA" modelini geliştirmemiz gerekiyor. bunu da sanayileşmede, yeni teknolojiler transfer etmekle mümkün olabilecektir.

DEĞERİ GÖRÖLMİYEN BİR SERVET "KANALİZASYON"

Yüzyılın başından beri bu konuda büyük yatırımlar gerçekleştirildi. Sadece Fransa'daki kanalizasyon varlığının bedeli 425 Milyar FF olduğu hesaplanmıştır. Bu denli büyük bir servetin yönetilmesi için bir yönetim modeli olması gerekmez mi? Bildiğimiz bir yönetim anlayışından farklı bir yaklaşımı olan modeller üzerinde durulmalı;

Genelde işletmeciler üstü kapalı işletmelerde yönetim ve organizasyon sistemlerini yönetim modeline aktarmışlar; Oysa Su ve kanalizasyon hizmetlerinde binlerce sokakta ve görünmeyen bir şekilde, sadece simgeleri olan binlerce km uzunluğa erişmiş inceleme olmayan ve ertelenmesi mümkün olmayan bir hizmet türü, her halükarda bir fabrika veya bir işletme anlayışının dışında bir yönetim modeli olacağı muhakkaktır.

SU İDARESİ

Kanalizasyon sisteminin bir benzeri olan su idaresi de daha ziyade su kaçakları veya kayıp sular şeklinde ifade edilmektedir. Büyük masraflarla ve zahmetlerle yapılan bir barajın suyunun, Abonenin kapısı önünde kaybedilmesi gibi bir durumla karşılaşıyoruz.

Dünya standartlarında bir km şebekeden 0.3 m³/saat. Km'nin üstünde olması lazım. Oysa bir şehirde bunun 5 ila 10 misli su kaçakları olduğu bilinmektedir.

Varlık içinde yokluk çekildiğine şahit oluyoruz. Bugün için Diyarbakır'da su kaçakları (Fiziksel) %68 civarındadır.

Bugün Kentlerdeki su talebi her geçen gün hızla artmaktadır. Bulunmayan su en pahalı su haline gelmiştir. En pahalı Kanalizasyon Çevreyi kirleten pis sudur. Halk sağlığı açısından meseleye bakıldığında, kaybedilen iş gücü, hastahane, ilaç ve doktor talebi büyük bir ekonomik kayıp olarak karşımıza çıkmaktadır.

ORTAK YÖNETİM

Su ve kanalizasyon sistemi bir bütündür. Biri mavi çizgi diğeri kırmızı çizgi olarak tanımlansa bile sonuçta ikisi de "SU" olarak karşımıza çıkmaktadır.

Her ikisi de hidrolik prensiplerine göre projelendirilmektedir. Ancak niteliklerinin farklı olmasından dolayı müdahale şekilleri birazcık farklıdır.

Ülkemizde kullanılabilir su kaynakları 105 Milyar m³/yıl'dır. Bu miktarın 95 Milyar m³/yıl yüzeysel su kaynaklarından, 9.4 Milyar m³/yıl da yeraltı su kaynaklarından oluşmaktadır. 1980 yılında Türkiye de 16 Milyar m³/yıl'dır. (3.0 Milyar içme-kullanma, 10 Milyar m³/yıl Sulama, 3 Milyar m³/yıl da Sanayii su olarak tüketildiği tahmin edilmektedir.)

Türkiye de toplam tabii ve baraj gölü, gölet olarak 665.000 ha'lık alana yayılmış su kaynaklarımız mevcuttur. Nehirlerimizin toplam uzunluğu 176.000 km'dir.

SU - KANAL YÖNETİMİ ŞEMASI	
Yapılması Gereken İşler	Alınması Gereken Sonuçlar
Olayları Tanıma - Tanımlama Süreci	
↓	
A	
<ul style="list-style-type: none"> • Alt yapının kullanılabilir verileri • Elde edilen verilerin değerlendirilmesi • Kayıp indisinin hesaplanması • Maliyetler (Asgari) 	<ul style="list-style-type: none"> • Tasarruf edilecek miktar • Geri kalan kaçak sayısının tahmini
B	
<ul style="list-style-type: none"> • Arızayı Yakalama • Kaba / İnce Teşhis • Sürekli Araştırma - Takip 	<ul style="list-style-type: none"> • Kayıpların Tanımı • Kaçak suların önlen elde edilen Ekon. değ. • Şebekenin - Dağıtım sisteminin veri tabanı
C	
<ul style="list-style-type: none"> • Sürekli Teşhis • Röleve Yapılması • İşletme Şemasını oluşturma • Dağıtım Sistemi Rehabilitasyon planı 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaçakların süratle azaltılması • Kritik noktaların tespiti ve teşhisi • Yenileştirme / Rehabilitasyonun teşhisi • Planlama / Uygulama